

UJ KELET

ESZÓ-POLITIKAI-NAPILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRAK
Romániában

Egész évre — 350
Félévre — 460
Negyedévre — 240
Egy hónapra — 85
Egy szám ára pályaud-
varon és vidéken is 4 lel
Bukarestben — 5.—

Csehszlovákiában

Egy hónapra — ck 35.—
Egy szám — 1*50

1925 szeptember 10 Csőtörtök

Ciuj-Kolozsvár * VIII. évfolyam * 209 szám

5685. Elul 21

Az erdélyi telepesek helyzete lényegesen rosszabbodott

(Genf, szeptember 9. Az Uj Kelet tudósító-jától.) Az erdélyi telepesek ügyében hozott népszövetségi döntés epilógusaként Tornyai Gyula, az erdélyi magyar telepesek képviselője, a népszövetségi tanáchoz ma levelet intézett, amelyben részletesen kifejti, hogy az a hétszáz-ezer aranyfrank, amelyet a román kormány a telepesek rendelkezésére akar bocsátani, nem egyéb csekély alamizsnánál, mert ha ezt az összeget a telepesek között egyenlő arányban elosztják, ugy egy katasztrális holdra, amelynek rendes ára ma Romániában átlag ezer arany frank, nem esik több harminc arany franknál. Tornyai levelét közli a „Journal de Geneve“ és azt a megjegyzést fűzi hozzá, hogy e nem kielégítő megoldás következtében az erdélyi magyar telepesek helyzete lényegesen rosszabbodik és félt, hogy sokan közülük vándorbotot lesznek kénytelenek kezükbe venni.

A magyar delegáció tagjait egyébként a következőképpen osztották be a különböző bizottságokba: az első bizottságba került Apponyi és Valkó, a másodikba Péteri Ödön államtitkár, a harmadikba Tanczos tábornok és Siegler vezérkari ezredes, a negyedikbe Baranyai Zoltán követségi titkár, az ötödikbe Barcza György követségi tanácsos, a hatodikba másodsor is Apponyi és Nagy Elek miniszteri tanácsos.

A Népszövetségnek akreditált hírlaptudósítók tegnap este, Painlevé, Chamberlain és Wanderwede tiszteletére diszvacsorát adtak, amelyen a tudósítói testület nevében Jouvonal szenátor mondott beszédet. Ezután Painlevé állt szó-lásra, aki kifejezte ama reményét, hogy a Népszövetség mostani ülései enyhíteni fogják a még fennálló nemzetközi ellentéteket. Német-országra célozva, hangoztatta, hogy a népszövetségi delegátusok sorában a legközelebbi alkalommal már új kiküldött lesz jelen. A bizottsági paktumra vonatkozólag pedig megnyugtatta a delegátusokat, hogy az senki ellen, még Oroszország ellen sem irányul.

A kisantant külügyminiszterének genfi találkozója

Bukarest, szeptember 9. A kormány értesítése szerint Genfben találkoztak a kisantant külügyminiszterei. A megbeszélések teljes egyetértésben folytak le és a kisantant magatartására vonatkozólag sikerült megállapodásra jutniok. Duca tegnap megbeszélést folytatott Rentis görög külügyminiszterrel a balkáni garanciapaktumra vonatkozó javaslatával kapcsolatban. Az általános benyomás az, hogy a garanciapaktum a jugoszláv kormány állásfoglalása miatt nem fog létrejönni. Duca megbeszélést folytatott a bolgár külügyminiszterrel is a Romániával szembeni bolgár adósságok tárgyában. A vélemény az, hogy Bulgáriával lehetséges a megegyezés és a megállapodást Genfben alá is fogják írni. Duca, Vintila Bratianu Chamberlainnal tárgyaltak és megbeszéltek a szövetségek adósságainak ügyét, valamint a dunai problémát.

Ujabb zavargások Sanghajban

Sanghaj, szeptember 9. A május 30-iki zendülés áldozatainak emlékeztetőre tegnap ünnepelet rendeztek, amely véres zavargásba fulladt. A rendőrség idejekorán kivonult ugyan, de a kínai tömeg követeközökkel fogadta. Erre tüzet vezényeltek, amelynek következtében egy zendülő meghalt és többen súlyosan megsebesültek.

A walesi herceg Tokióban

Tokió, szeptember 9. A „Times“ tokiói jelentése szerint a walesi herceg a Hawkins angol cirkálóval szeptember 15-én háromnapos látogatásra Tokióba érkezik. A látogatás teljesen fesztelen jellegű lesz.

Ultimátum az alvó embernek

Irtá Kaczér Illés

Vigyázat feleberátain, Amerika újabb harcias ultimátumot fogalmaz. És ezúttal ismét egy meg-rögzött emberi szokás ellen. Azt nemde tudják, hogy az egyik ősi szokásunknak, amelyet Noé apóig vezetnek vissza tudós kultüremberek, már évekkel ezelőtt a háborút is megizente; most ez iszogatás köllségeg máma után egy olcsóbb, de szerinte nem kevésbé föllsleges és fényűző passziókat készül kiküszöbölni: az alvást. Hogy ez nagy fába fe sze? Persze. De a repülés is az volt husz évvel ezelőtt. Azaz hogy nem is: a Montgolfier testvérek számára már mintegy százötven évvel ezelőtt megoldott kérdés volt, de a Wright testvérek számára százharminc évvel később újra probléma lett. Mert Montgolfierék melegített levegővel töltött lég hajója, — amely valóban hajó volt — mint a levegőnél könnyebb test uszott a szeléken, de Wrighték a levegőnél súlyosabb szárnyasgéppel indultak el meghódítani az eget. Makacs kísérlet volt, erőszaknak tetszett. Abba kell hagyni vagy menthetlenül lezuhan az ember. Az ember ugyan lezuhan, még ma is lezuhan, de nem hagyta abba. S ma már a repülés majdnem olyan természetes, mint a lovaglás. Hogy sok a baleset? A lovaglásnál is. S a ló már-már veszélyesebb, mert szeszélyesebb és kiszámíthatatlanabb mint a motor.

Hogy a tárgyhoz visszatérjek, Amerika készülő ultimátuma egyelőre még csak próbálkozás, vagy ha több valamivel: találmány, amely a kísérleti állapotnál tart. De Amerika makacs, kitaró s szívósan céltudatos. Évek óta vissza-visszatér a probléma: hogyan lehetne az embert, mint a gyári termelés legnékülözhetetlenebb gépét egy tökéletesíteni, hogy a huszonegyórás munkanapból minél kevesebb időt töltson haszontalanul. Azok, akik a Taylor-rendszert gépek és munkások közé bevezették, át meg átvizsgálták a tértelenség számadatait s egy nagy tételt találtak: az alvást. Ejjye, hisz ez az ember nyolc, esetleg tíz órát abszolút dologtalanul tölt. Az lehetetlen, mondták az amerikai tayloristák, hogy egészséges ember az év nagyobbik harmadát ágyban párnák közt elheverje. És kezdtek törni a fejüket. És törötték fizikusaik és orvosaik fejét is. Keresték az okot és találtak egy elméletet. Az emberi testnek eszerint csak azért van szüksége alvásra, hogy az ébrenlét alatt felhalmozott mérgeket bídobja magából. Az alvás nem egyéb, mint holmi méregtelenítő folyamat. De ha így áll a dolog, adjunk be a páciensnek egy port, vagy kapjon egy injekciót, amely méregteleníti a szervezetét. Ez egyetlen percig tart és nyertünk vele hét óra ötvenkilenc percet. All right, mondta a kalkuláló Amerika, álmotlanítsuk az embert az antidream-porral, vagy adjuk ezt be neki oltóttával. S a harc a régi rossz szokás ellen ezzel már meg is indult. Nyilván olvasták önök az Uj Keletben is a washingtoni híresekét: az első kísérletek szépen sikerültek. Két fiatalember nyolevanöt órahosszat tudta nélkülözni az alvást.

Wright, Lathan és Biériot se repült többet az első kísérletezésnél. Most következnek a nemes versengés kora: százhatvan óra, százötven, kétszázhusz, kétszáznegyvenhárom óra negyvenhét perc tizenhét másodperc egyfolytában pillanat szunnyadás nélkül. Meg kell javítani a rekordot. Lesznek itt még világbajnokok is. Sez nem csupán sportdicsőség lesz: Amerika gondoskodni fog róla, hogy mártírjai, bajnokai és hősei, akik új munkakorszakot nyitnak, illő jutalomban részesüljenek. És aki a tizenegyedik nap hajnalán el talál aludni, újabb injekciót kap és legalább még tíz napig bírja ágy és paplan nélkül. Egy-két harcos évig így és meg van a biztos szürum: minden munkás kap belőle rendelet szerint. S aki olyan konzervatív mer maradni, hogy nem él vele, az elmarad a nagy munkaversengésben s hovatovább az egzisztenciáját veszti. Az al-

vás, mint maradi szokás megmosolygott valami lesz. Itt-ott vasárnap és egyéb munkaszünet napján titokban bünbeesik néhány atavisztikus öslény, de a rendőrség és az ő finom orru kopói kicibálják az ágyból s a bíróság könyörtelenül ítélkezik rajta akárcsak azon, akit tettenértek, amikor a földalatti rumosbutikban bünözött.

Ha a gyárosok, a bankárok és a törösztök akarják, így lesz hamarosan. Lesz ugyan ellenzéke is a dolognak: a butorgyarak, a matrácüzemek, a paplanosok, a nappalszékéjjelágy szabadalmak hevesen harcolnak majd ellene és a háztulajdonosok is, mert ha nincs többé alvás, nem elsőrangú szükséglet a lakás sem. De az ágyüzemek átalakulnak majd mondjuk, ágyüzemé, a háztulajdonosokat megvigasztalják azzal, hogy nincs többé poloska. Vagy ha ezzel nem elégszenek meg, hiszen a poloska a lakót csipi, kártalanítják őket és vagy üzlet, gyár- és irodahelyiség számára veszik ki a hálószobákat, vagy állami gyermektenyészhelynek, mert itt-ott mégis szükséglet marad az ágy: A fő, hogy Európát és a többi világrészt maga alá gyúrja Amerika, mert míg Európa hétalvói továbbra is az álmotlanság ellen szednek porokat, Amerika az álmotlenséggel pörrel egy csapásra megoldja a többtermelés, az olcsóbb árut és a bevándorlás teljes megszüntetését. Amerikának még föllslege is lesz munkáskézben s ezt a föllsleget úgy csapolja le, hogy a visszaeső bünösöket: az alvókat és az ivókat Európába és Ázsiába deportálja.

De tul a tréfán s a falrafestett fantasztikumon: ez az amerikai kísérlet az álmafosztott emberrel sivár, kegyetlen, gyötrelmes. Azt hiszitek: többet él, aki nem alszik? Tévedés. Aki nem alszik, előbb meghal. És az emberi aludnimenés nem kizárólag pihenés vagy ha úgy tetszik méregtelenítés, hanem elvonulás. Az egyetlen alkalom, hogy az ember a világtól és az ő zürzavaros képeitől és tényeitől elforduljon és önmagába térjen vissza. „Vedd el az embertől az alvást, mondta valamelyik régi író, és a legszerencsétlenebb lényé lesz a földnek.“ Ezt a szerencsétlenséget az az író még fizikai értelemben gondolta. De tegyük fel, hogy a testi gyötrelmeket egy porral vagy injekcióval el lehet tüntetni, a lelkiek felfokozódnak az elviselhetetlenig. A mai ember ugyanis tulságosan sokat foglalkozik a világgal, az étellel, az egzisztenciával, önmagán kivüleső dolgokkal, egész napját, ébrenlétének minden percét a külső események foglalják le: önmagával, a tulajdon lelkeségével, hogy ne mondjuk az énjében rejlő istenivel nem ér rá törődni. A sokat ócsárolt középkor, amely a földi élettől alig foglalkozott, sokkal boldogabb volt a gazdagabb is. Az új emberi kultúra romlása és hanyatlása nem kis mértékben a technikai kultúra nagy lendületének köszönhető, ha ugyan köszönhető az ilyesmi. Az egyetlen alkalom, amikor és technikai kor embere önmagába mélyedhet, az alvás, ez a mai ember egyetlen robinzonszigete, az az ő kényeszerü remeteségének mások által felfedezhetetlen szent magánya. Itt megszűnik a zaj, a nyüzsgés, a törtetés, a gond, itt a lélek egyedül van önmagával és gondtalansággal, egyedül a nagy gondolatlansággal és ha voltak nappal fájdalmai és fájdalmas vágyai, ezt is elintézi a látomások és a hallucinációk éjszakai vágyteljesítője: az álm.

Pikler azt mondja: ösztön. Freud tovább definiálja az alvás ösztönét és azt mondja: róla, vagy újra meg újra embriónak lenni és nem törődni semmivel. De a kultürember alvása már több mint embriónak lenni, az embrió nyilván nem álmodik, holott az ember az álommal foltozza meg napi élete rongyos palástját, ezzel rekonstruálja a mindennap kudarcait, sérelmeit és boldogtalanságait. Ha az alvás visszavonulás a világtól, az álm új roham a

világ ellen. De nem nappali roham, amely összeomlik sokszor már az indítás előtt, éjszakai bevonulás erős sereg élén győzelmi lovon az életbe. Az alvás gondolatnitja a testet, az álom kiharmozálja a lelket. Rettenetes elgondolni, hogy az embertől elveszik az alvást? Sivár gép, robot lesz belőle. S jaj neki, ha vágyakozni mer: nincs többé alkalom, amikor jöjjön a teljesülés. S az álmosított ember vagy beleőrül felhalmozódott vágyaiba, vagy ami még siralmasabb vég, belefásul abba, hogy ő gépmember, akinek versenyt kell futnia e többi géppel s győznie kell az anyagon és a vágyak anyagtalánján.

Mi igaz a „kincses Erdély“ legendájából

Szegény vagy gazdag ország Erdély? Az ország kincsei közül egyedül a földgáznak van tartós jövője. Ötven év múlva egyetlen vagon vasérc sem marad Erdély bányáiban

(Cluj-Kolozsvár, szeptember 9. Az Uj Kelet tudósítójától.) Egy nemrég megjelent erdélyi tudományos folyóirat hasábjain megdöbbentő mondatok akadtak meg a szemem. Az ezekben a mondatokban foglalt állítások olyan kategorikus hangon voltak megfogalmazva, hogy szinte belémfőtottak minden ellentmondást.

Ime egy részlet a megdöbbentő kijelentésekből: „Órizkedjünk azoktól a gazdaságpolitikusoktól, akik a „kincses Erdély“ jelszavával szédítének bennünket. A „kincses Erdély“ a valóságban egyike Európa szegényebb országrészeinek, amelyben a nagyarányú iparfejlesztés hiányozna. Bizonyíték: egy ország ipari életének gerince a vasipar. Milyenek ezen a téren a mi lehetőségeink? A régi Magyarország 144 millió tonnára becsült vasérckészlete a kezdetleges magyar vasipar szükségleteit kerek ötvenöt évre fedezte volna. Ebből a vasérből Erdélyre és a Bánátra 29 millió tonnára becsült telepek jutnak. Hogyha a legszélsőbb optimizmus álláspontjára helyezkedünk, még akkor is el kell fogadnunk azt a megállapítást, hogy egy emberöltő múlva vasbányáinkban egyetlen vagon vasérc sem marad... Egy erősen optimista irányzatú munka 65 évre tartja elegendőnek a régi Magyarország szénbányáinak készletét. Azóta az erdélyi szénmedencék egyrésze az illuziók hónapja vándorolt. Kérdem, lehet-e remélni, hogy ilyen szűkös készletek alapján Erdélyben új iparágak létesülhessenek?”

Ugyanígy pesszimista megállapításokat kockáztat meg a cikk szerzője a földgázról és a vízierőkről is.

A természetén győzhet a tudás és akarat

Nyugtalan szívvel, de már eleve optimista támaszkodással állítottam be Erdély ipari életének egyik legtekintélyesebb reprezentánsához, hogy tőle információt szerezsek a fentvázolt tények realitásai felől. A vezérigazgató másfélórás előadásban, könyvek, folyóiratok dokumentumait tárva elém, ismertette velem a helyzetet.

— A cikk írója kétségtelenül sötétben látó ember, bár vas- és szénbányászatonk állására vonatkozó adatai nagyjában fedik a valóságot. Egyetlen adata a cikkírónak téves csupán: a földgázra vonatkozó. És hála istennek, hogy éppen ez az adata téves, mert ez a tévedés teszi lehetővé, hogy kellő tudással és megfelelő akarattal épügy iparfejlesztésünk kiapadhatatlan gazdagságu volna. A cikkírónak vizierőkre vonatkozó megállapításai sem fedik teljesen a tényeket. Egy Bánki Donát nevű mérnök évekkel ezelőtt nagyszerű tervet nyújtott be a kormányhoz az Alduna vizierőjének hajtóerővé való átalakítására. A kormány azonban, mely mindig a pénzhányra hivatkozik, elhalasztotta a terv megvalósítását.

— Magának a szénbányászatonk jövője sem olyan kilátástalan. Igaz, hogy kőszéntermő bányáink kiapadóban vannak. Am nézzünk Magyarországra, amelynek az új hatások megállapítása után még annyi szénbányája sem maradt, mint nekünk. Am a kétségbeesett élniakarás nem nyugodott s napnap után tárta fel az új és új barnaszén-telepeket. Ma már ott tart Magyarország, hogy barnaszén fölöslege van, tehát exportképes. Hasonló az esete Németországnak is. Bár elvesztette a Saar-vidéket, széntermelése nemhogy csökkent volna, hanem olyanira fokozódott, hogy ma már tekintélyes fölöslegei vannak. Itt is hatalmas új barnaszén-telepeket tártak fel s a zseniális német szervezés egészen új felhasználási módját találta ki a barnaszénnek. Miután bebizonyosodott az, hogy a barnaszén fu-

és még szörnyőbb meghalnia az álomtalannak. Aki esténként lehunyja a szemét és reggel kinyitja, abban, akárhogy lázad ellene az esze, élöntudatlanul is a halhatatlan ember. Meghalni? Nyilván ebből az álomból is van ébredés. De, aki nem aludt soha... Milyen iszonyu látvány a nem-alvók számára, hogy egy társuk elaludt és nem ébredt fel többé! Még az antialvóporra sem. Amerika mágusai el fognak iszonyodni a sikertől s ha végigondolják a dolgot, rájönnek, hogy az ő álomhajtó poruknál még az a belzebubi por is embe-ribb volt, amelyet Schwartz Berchtold német barát talált fel. Azzal a porral nem győtrik egy életen át a lelkeket, az végez egykettőre.

varozása sokkal költségesebb, semmint versenyezni tudna a sokkal nagyobb kalóriájú fekete szénnel, a németek feltárási helyén elektromos erő fejlesztésére használják fel a barna szenet, mely által óriási távolságokon át tudnak ipari telepeket megfelelő energiával ellátni. Bizonyos, hogy ha kutatónk utána, Erdélyben is találának nagy barnaszén-telepeket. Brassó közelében már találtak is ilyen barnaszén területeket; nemkülönbén Nagyvárad környékén lignitbányát tártak fel.

Ébresszük fel a hegyek szellemeit!

— Egy olyan lelkes szakemberekből toborzódott gárdára van szükség, amelynek állami támogatás lehetővé teszi, hogy Erdély területén kutatásokat végezzenek, új telepeket tárjanak fel, új energiaforrásokat, mert hiszen ma már a fejlődés útján odáig jutottunk, hogy a iparfejlesztés nem nyersanyag, hanem energia kérdése és például a vasipar fejlődésének nem a nyersanyaghiány a lényeges feltétele, hanem a megfelelő energiaszolgáltatás. Tiszta, reális Borkmanokra van szükség, akik felébresztik a hegyek szellemeit és azokat az ipari fejlődés szolgálatába állítják. Hogy a vasipar fejlődésének nem a nyersanyag, hanem a megfelelő energia-készlet a főfeltétele, azt mutatja Spanyolország, Görögország és Svédország példája. Spanyolországban van ezidőig Európában leggazdagabb vasérc-telepe és mégis: Spanyolországban nincs vastermelés, mert ehhez hiányzik a megfelelő energiák. Hasonló a helyzet Görögországban, amelynek szintén van sok vasérc s még nincs egyáltalán vasipar, mert nincsen szene. Ezzel szemben Belgium, amelynek egyáltalában nincsen vasérc, a háború óta fokozta vastermelését, mert fokozni tudta szénbányászataát. Ott vannak a felső-sziléziai (vitkovici) vastüzek, amelyek nyersanya-

Az őszi magyar nemzetgyűlésen vissza akarják vonatni a numerusz klauzuzst

Az Országos Izraelita Iroda hirtelen taktikát változtatott és ismét állást foglalt a cionizmus ellen

(Budapest, szeptember 9. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az Országos Izraelita Iroda ma délelőtt ülést tartott, melynek napirendjén három kérdés szerepel: 1. a numerusz klauzuzs eltörlése, 2. a zsidóság főrendiházi képviselője, 3. az Országos Izraelita Iroda viszonya a cionizmushoz és ezzel kapcsolatban a jeruzsálemi kulturális intézmények támogatása.

Az ülésen a magyarországi zsidóság ismert régi vezetőemberei vettek részt, akiknek mentalitása, mint ezt az ülés lefolyása bizonyítja, az egész világ zsidóságát megmozgató történelmi események ellenére sem változott. Különösen kitűnt ez a cionizmus kérdésének tárgyalásánál, ahol az Országos Izraelita Iroda vezetőfőfői konokul ragaszkodtak régi magyarországi álláspontjukhoz és ezáltal is mereven elzárkóztak a cionista mozgalom támogatása elől. Minthogy éppen néhány héttel ezelőtt adtunk hírt, Vázsonyi Vilmos beszéde kapcsán, a magyarországi cionista mozgalom feleledéséről, hirtelen nem tudjuk, vajjon most visszavált-e az akkori határozatot, vagy, az adott politikai viszonyok nyomása alatt, csupán taktikát változtattak-e.

Az ülés lefolyásáról részletes tudósításunk a következő:

Az Országos Izraelita Iroda elnöksége ma délelőtt tizenegy órakor tartotta meg ezévi rendes ülését. Az elnöki székét dr. Mezei Mór

gukat Svédországból és Spanyolországból kapják s mégis — megfelelő energiakészlettel hatalmas vasipart tudtak teremteni. Ez a lehetőség Romániának is adva van, ha nem is új széntelepek feltárása útján, hanem a földgáz intenzívebb kihasználása révén.

A földgáz a jövő záloga

— A sötétben látó cikkírónak egyetlen s legfőbb tévedése az, hogy az erdélyi földgáz-termelés már elérte kulminációs pontját s hogy a földgáz csak ott bir jelentőséggel, ahol bőven adódnak a nyersanyagkészletek. Ez egy elavult megállapítás, amelyet a modern technika fejlődése már régen túlhaladott. Nem fantazmagória és nem könyelmű feltevés többé az, hogy a modern nagyipar rövidesen teljesen ki fogja küszöbölhetni a szénrel való termelést, ha megfelelő elektromos energiák fognak rendelkezésre állani. Ez pedig Erdélyben éppen a földgáz révén nagyon könnyen megvalósítható. A kormányának hetvenmillió évi tiszta jövedelme van a földgázból. Ha ezt a hetvenmilliót, tehát pusztán egy évi jövedelmét, új földgázvezetékek létesítésére használná fel, akkor az egész földgázmedencét a földgáz után elektrizálni lehetne, lehetővé lehetne tenni a vas-iparnak a földgázmedence területére való koncentrállását, új ipartelemek létesítését és Kolozsvárnak földgázzal való ellátását. Hiszen tudvalevő, hogy a mezővári és a sámsóni földgázforrások teljesen kiaknázatlanok és még számos olyan terület van Erdélyben, ahol érdemes volna új földgáz-kutakat furatni. A mai földgáz-rezsim valóságos rablógazdalkodás. Hiszen ha a kormány új földgázvezetéseket építene, a fellendülő ipari élet adó és egyéb szolgáltatások útján rengeteg újabb jövedelemhez juttatná az államot. Ma már komoly ipari emberek körében tisztán áll ez a probléma. Rövidesen nagy akció indul meg arra, hogy a kormány építse ki az új földgázvezetéseket és tegye lehetővé új iparágak és új iparvállalatok létesítését. Az akció élén Vasile Lazar, Guman mérnök, a tordai földgáztelep igazgatója, Diamand Izsó vezérigazgató, dr. Blankenberg ipari vezérfelügyelő, dr. Pick Valdemár stb. állanak.

Ime, az a helyzet reális képe. Ha a „kincses Erdélyről“ szóló legenda a valóságban szét is foszlik, ha egy hittet és egy tévedéssel szegényebbek is lettünk, mégis végeredményben nyertünk az illuziók elvesztésével. Nyilvánvaló ezek után előttünk, hogy a kincses Erdély fogalma új értelmezést nyer, s azt az igazságot hangsúlyozza ki, hogy egy ország, vagy egy országrész fejlődése nem csupán „kincsei“től függ, hanem elsősorban s talán legfőképpen az emberi tudástól, fejlődési lehetőségeket teremtő akarattól, az adottságok kellő felhasználásától.

(s. l.)

lésen vonja vissza natkozó törvényt.

A napirendi rendiházi képviselődesben az Országos ügy döntött, hogy csak csupán egy pozícióra felváltva Iroda, valamint az elnökét. Ha azonban meg a főrendiházi delegálják.

Az ülés legutóbbi zett ezután, nevez Iroda magatartás

Nyilat

(Berlin, szeptember 9. A német kat foglalkozik a tőjének, dr. Fran találmányával, a A folyékony szén gának kiválasztás forrásokat nélkülös dus szénkészleteit benzolhoz hasonló sult előállítani és

Minthogy a la len beállításban is dr. Franz Fischer vetkezőkben ism manyanak mai ál

Már 1913 ban mat, amelyek szor új találmánnyal. a másik — Bergi

a roma

Dr. Eisler Mát szervezkedés

(Cluj-Kolozsvár tudósítójától.) Jele tacuzino hercegű nőegyleti kongress első olyan összejö hölgyek az ember a kisebbségek as értesülésünk szer jak megtartani, vezve volt, hanem eddigi diszpozició 14-én. Csütörtök nőegyletiek kö állapítani azt a a különböző ké pontjukat ki fog Ez ügyben k Mátvás főrebihó kaja révén leghi zsidóság ilyen szóljon.

— Mik lesz sületek főbb sére zák-e a zsidó ifj ségeit, általában lémait a kongress deseink.

— Cantacuzi sugallt felhívása meg fogja nyitni nak zsilipjeit, a a kisebbségek le szivekből. Hisze és mily győtrele ségi és főként z mal, hová adjan désekkel gyakr zsidó anyák, aki mekeik jövőjét. az valamikor, m gyermekét a ma a megnyugtató

lésen vonja vissza a numerusz klauzusra vonatkozó törvényt.

A napirend második pontja a zsidóság főrendiházi képviseletéről szólott. Ebben a kérdésben az Országos Izraelita Iroda elnöksége úgy döntött, hogy amennyiben a főrendiháznak csupán egy zsidó tagja lesz, úgy erre a pozícióra felváltva jelölik az Országos Izraelita Iroda, valamint az Ortodox Országos Irodájának elnökét. Ha azonban két zsidó tagot hívnának meg a főrendiházba, úgy mind két elnököt delegálják.

Az ülés legtöbbet vitatott pontja következtetést ezután, nevezetesen az Országos Izraelita Iroda magatartása a cionista mozgalommal

szemben. Az iroda elnöksége ezzel kapcsolatban egy deklarációt terjesztett az ülés résztvevőire, amelyben leszögezi, hogy a magyarországi zsidók más nemzetiséget, mint magyart, nem ismernek, azonban a magyar zsidóság jótékony-ságára apellálva, figyelmébe ajánlják a jeruzsálemi kulturális intézmények támogatását.

A pont utolsó szakasza fölött heves vita indult meg, amelynek során a megjelentek nagyrésze tiltakozott a deklaráció ellen, azzal érvelve, hogy a magyar zsidóságnak nincsen szüksége arra, hogy leszögezzék magyar mivoltát. A deklarációt tehát nem fogadják el. Ami a palesztinai kulturális intézményekre való adakozást illeti, ezt magánügynek óhajtják tekinteni.

Nyilatkozik a cseppfolyós kőszén feltalálója

Hogyan állítanak elő benzint kőszénből és tőzegeből

(Berlin, szeptember 9. Az Uj Kelet tudósítójától.) A német sajtó az utóbbi időben sokat foglalkozik a mühlheimi szénintézet vezetőjének, dr. Franz Fischernek korszakalkotó találmányával, a szénnek folyékonyra tételével. A folyékony szén alkalmas motorok hajtóanyagának kiválasztására is, úgy, hogy a petroleumforrásokat nélkülöző Németország ilyen módon dus szénkészleteiből tudja majd benzinjét és a benzolhoz hasonló robbanó folyadékot, a Syn-solt előállítani és nem szorul importra.

Mint hogy a lapok sok tekintetben helytelen beállításban ismertették az új találmányt, dr. Franz Fischer maga szólalt meg és a következőkben ismerteti a folyékony szén találmányának mai állását.

Már 1913-ban jelentettek be két szabadalmat, amelyek szoros kapcsolatban vannak az új találmánnyal. Az egyik a szénoxid hidrálása, a másik — Bergius és Billweiler találmánya

— a szén cseppfolyósítása. Bergius csak az utóbbi időben kezdett erősen kísérletezni a szén hidrálásával, amelynek kiaknázására pénz-csoportok és kísérleti állomások már alakultak ugyan, de ezidig ilyenmő gyár nem létesült. A szén megőrlik, harminc százalék kátránnyal masszívá dagasztják és ebből technikai eljárással kátrányolajfélék nyernek, körülbelül ötven százalékát a szén sulyának, amelynek dus benzintartalma van. A syntolt leginkább kőszénből és félkőszénből nyerik, vagy barnaszénből, vagy tőzegeből, vagy akár fából. Azonban mostani előállítására még nagyon drága. Körülbelül 80 fillérbe kerül egy kiló ilyen módon létrejött syntol, ami semmiképpen sem mondható versenyképes árnak. Azonban egyszerűsített és javított előállítás mellett az árak egyharmadra csökkenthetők. Az eljárás kiaknázása minden ország éminens érdeke, a probléma nagysága pedig megköveteli, hogy ne várjunk évekig annak megoldásával.

Temesváron lesz

a romániai nőegyletek országos kongresszusa

Dr. Eisler Mátyás a zsidó kisebbség nevelésügyi sérelmeiről, a jótékony-sági szervezkedés akadályairól és a külföldre került ifjuság leírmitó helyzetéről

(Cluj-Kolozsvár, szeptember 9. Az Uj Kelet tudósítójától.) Jelentettük, hogy rövidesen Cantacuzino hercegnő kezdeményezésére országos nőegyleti kongresszust fognak megtartani. Az első olyan összejövetel lesz ez, mikor a román hölgyek az emberszeretet jegyében találkoznak a kisebbségek asszonyaival. Ezt a gyűlést — értesülésünk szerint — nem Kolozsváron fogják megtartani, mint ahogy az eredetileg tervezve volt, hanem Temesvárott és pedig az eddigi diszpozíciók szerint szeptember 13-án és 14-én. Csütörtökön este a kolozsvári kisebbségi nőegyletek közös értekezletükön fogják megállapítani azt a platformot, amelynek alapján a különböző kérdésekben elfoglalandó álláspontjukat ki fogják fejteni.

Ez ügyben kérdéseket intéztünk dr. Eisler Mátyás forábbihoz, aki évtizedes karitatív munkája révén leghivatottabb arra, hogy az erdélyi zsidóság ilyen irányú problémáihoz hozzá-szóljon.

— Mik lesznek a zsidó jótékony-sági egyesületek főbb sérelmei a kongresszuson? Fölhozzák-e a zsidó ifjuság pályaválasztásának nehézségeit, általában az új generáció nevelési problémáit a kongresszuson? — voltak első kérdéseink.

Megnyílnak a panaszok zsilipjei

— Cantacuzino hercegnő nemes indulattól sugallt felhívása — mondotta dr. Eisler — meg fogja nyitni azoknak a sokrétű panaszoknak zsilipjeit, amelyek már rég kikiváncokznak a kisebbségek lelkéből és főként az asszonyi szívekből. Hiszen asszonyaink első sorban anyák és mily gyötrelmek ma anyának lenni kisebbségi és főként zsidó sorsban! Mi lesz a fiammal, hová adjam leányomat iskolába? Ily kérdésekkel gyakran ostromolnak remegő szívű zsidó anyák, akik természetesen féltik gyermekeik jövőjét. Milyen boldog pillanat volt az valamikor, midőn az anya először iratta be gyermekét a maga választotta iskolába, abban a megnyugtató tudatban, hogy gyermekét sze-

rető gonddal, nyiladozó értelmének fokozatos igénybevitelével fogják nevelni! Ma ellenben, mintha kinzókamarába vinné. A folytonos bizonytalanság, az örökös aggodalom, nem hiába volt-e a sok gyöttrődés, mert a dráki szigorúságu vizsgákon elvágódik még a legtehetségesebb, legszorgalmasabb gyermek is! Hát a sok vizsgai költség, mely a középosztály teherbíró képességét messzire túlhaladja! Ha pedig állami iskolába jár a gyermek, mennyi kiméletlenségnek van kitéve! Mily sok szülő szívét ejti kétségbe a tudat, hogy gyermekét elidegenítik vallásától is azáltal, hogy a szombat megszegésére kényszerítik. Mily lealázó tudat, még attól az elemi jogtól is megfosztva lenni, hogy gyermekeinket saját kulturánk ismeretére és szeretetére nevelhessük! A szépen fellendült héber nyelvtanítás biztató sikerei az utolsó 2-3 évben egészen megsemmisültek.

A pályaválasztás bajai

— A pályaválasztás keservei, melyek már anélkül is elég súlyosan nehezdedtek, különösen a középosztály gyermekeire, a zsidó tanulóknak az iskolákból és különösen a főiskolákból való kizsorigatása által még sokszorosan hatványozódtak és a szülők gondját eddig nem ismert mértékben tetézik. S mialatt más diákok, csupán tanulmányaik elmélyítése végett, százzszámra élnek külföldön, az állam és a társadalom bőkezű támogatásától biztosított gazdasági viszonyok között, a szegénysorsu zsidó diák, akit pedig a mi pénzünkben is fentartott hazai egyetemünkről kivertek, az ifjú életerejét emésztő legnehezebb küzdelemmel kénytelen magát fentartani az idegen nagyvárosok rokontalan környezetében. Milyen keserűsége ez is az anyai szívnek!

— A zsidónak miért nincs helye a közszolgálatban? Nem szólva tehetséges embereinkről, akik bármely hivatal élén is megállnák helyüket, miért kell sorainkból annyi kávéházlakónak kikertülnie, akik alantaszabb hivatalokban egészen jól megfelelnek? Kereskedelmi és

ipari nagyobb vállalatainknak újabban előszerezettel hányják szemére, hogy numerusz klauzusz alkalmaznak a románsággal szemben. Az Isten szerelméért, valamiből a zsidóknak is csak élniök kell! Közhivatalokba nem juthatunk be, az értelmiségi pályákról leszorultunk: hát már a kereskedelemben és iparban se érvényesülhessenek?

— A jótékony-sági szervezkedés kérdésében mi a zsidó nőegyletek álláspontja?

Nincs a jótékony-ságnak sem gyülekezési szabadsága

— A zsidó nőnek, mint anyának, emésztő gondjai gyermekeinek jövője miatt így nehezülnek a zsidó nőnek, mint népe öntudatos leányának gyöttrő aggodalmaivá népének sorsa miatt. De mint társadalmi kollektivitásnak más természetű panaszai is vannak. Napról-napra jobban érzi, hogy szervezkedés, kulturális, sőt jótékony-sági törekvései is a legnagyobb mértékben meg vannak nehezítve a gyülekezési szabadság szigorú korlátozása által. Ismeretterjesztő előadásokat, jótékony-célú összejöveteleket rendezni csak számos súlyos akadály leküzdése után lehetséges. Kinek van még kedve ilyen ügyekben eljárni, midőn a hivatalok előszobáiban órákat kell eltölteni s a belső szobákban olykor még gorombaságokat is kell eltűrni? De a közönség nem is érzi magát biztonságban az ilyen összejöveteleken: hiszen a felizgatott mob bármikor rajtaütéssel zavarhatja meg.

— Kérnek-e a zsidó jótékony-sági egyletek állami támogatást?

— Keserűség forrása az is, hogy míg az állam és a községek más társadalmi intézményeket óriási összegű közpénzekkel támogatnak, melyekben a mi adófilléreink is jelentős összegekkel szerepelnek, a mi intézményeinknek még morzsák sem jutnak. És a nagy jogbizonytalanság: a kolozsvári zsidó nőegylet például, mely már 30 éve működik s városszerte ismeretes mint egyik legjobban megszervezett s legtöbb áldást terjesztő társadalmi intézmény, még mindig nem rendelkezik a jogi személyiséget megillető legalitással, úgy hogy állandóan ki van téve a hatóságok beavatkozásának. Nem türehetetlen állapot ez?

— Ilyen és hasonló panaszok fognak elhangzani a zsidó nők ajkán azon a gyűlésen — ha létrejön, — mely a nemes hercegnő kezdeményezésére fog összejönni. De hogy panaszaink minden sérelmet feltárjanak és meghallgatásra is találjanak, ennek előfeltétele az, hogy a zsidó uri társadalom egész Erdélyre kiterjedően mint egységes egész hallassa ott panaszos szavát. A kolozsvári zsidó nőegylet már hosszabb ideje foglalkozik azzal a tervvel, hogy az eddigi zsidó jótékony-sági intézményeket egy országos szervezetbe tömöríti. Beláthatatlan az áldás, amely ily összefogásból származnék. Most itt a sürgető alkalom, hogy létrejöhön. Köszönettel vennők, ha a zsidó nőktől vezetett egyletek és intézmények képviselői már most jeleznék készségüket a terv megvalósításában való közreműködésük iránt.

— Bocu Sever is delegátus lesz a washingtoni konferencián. Bukarestből jelentik: A „Cuvantul“ közli, hogy Romániának a washingtoni interparlamentaris konferenciára menő küldöttségében részt vesz Bocu Sever nemzetipárti képviselő is. A lap szemrehányást tesz Ducának azért, mert nem küldte ki Washingtonba Jonescu Péter kultuszminisztériumi igazgatót, volt budapesti államtitkárt, aki eddig a Népszövetségnek képviselte az országot.

* Brassóban hirdetések, előfizetések felvétel és reklamációkat elintéző az Uj Kelet brassói képviselője, az Elekes Hirlapiroda Str. Portii 32.

Bélrenyhesség, gyomor- és bélhurut, vakséggyulladásra való hajlamosság esetén a természetes „Ferencz József“ keserűvíz gyorsan és fájdalom nélkül megszünteti a hasiszer-vek pangását. Sok évi kórházi tapasztalat igazolja, hogy a Ferencz József-víz használata a bélműködést kitünően szabályozza. Kapható gyógyszerárakban, drogériákban és fűszerüzletekben. 7

Nagyon olcsó száraz vegyi ruhatisztítás CZINK, Cluj

Dr. Lázár Aurel jogtalannak tartja a kormány beavatkozását a kamarai választásokba

(Cluj-Kolozsvár, szeptember 9. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az iparkamarai választásokkal kapcsolatban az Uj Kelet munkatársának alkalma volt beszélgetést folytatnia dr. Lázár Auréllal, a nemzeti párt ismert vezetőpolitikusaival, aki kijelentette, hogy a kamarai választás az ipari és kereskedelmi társadalom belügye, amelybe a kormány nem avatkozhat. A választási szabadság nemcsak a civilizált embe-

rőség közkincese, hanem speciálisan román jog is, amelyet az alkotmány elismer. Cenzurával, hadizónával nem lehet az irredentizmus ellen küzdeni, ellenkezőleg, az irredentizmust éppen ezek az intézkedések szülhetik. Én csak azt ajánlhatom a lakosságnak, hogy szavazzon lelkiismerete szerint és amennyiben ezért bármilyen retorzió érné, tudja meg, hogy a nemzeti párt a háta mögött áll.

Az őszi fuzió balladája

Ujból kísért a természet örök törvénye. Az ellenzék fuzióra készül,
a kormány pedig elhárító mozdulatokat tesz

(Cluj-Kolozsvár, Az Uj Kelet tudósítójától.) Még jónéhány hét választja el az országot az őszi parlamenti ülészek megnyitásától, de a belpolitikai élet nyugalmatlan nyári horizontján már is megjelent az újra meginduló politikai akciók első felhője. A belpolitikai élet fonálának újrafelvételét természetesen most is az ugynevezett fuzió tárgyalások kísérelte nyitja meg. Annak ellenére, hogy az ország minden rendű és rangú közvéleménye sokszorosan meguntta már ezeket a nagy dobszóval hirdett, de mindig terméketlen fuzió tárgyalásokat, mégis a politikai pártok jóvoltából a fuzióra való szöbeszéd valósággal természeti törvényé vált ebben az országban s amilyen biztos az, hogy a tavasz után eljön a nyár, olyan biztos az is, hogy a parlamenti szünet után elődöcög a fuzió kísérlet ócska szekera.

Ezuttal a megint „aktuális“ fuzióról a következő jelentés számol be:

„Biztos forrásból jelentik, hogy a nemzeti párt és a parasztpárt tárgyalásokat kezdtek, amely tárgyalások azt célozzák, hogy az ellenzéki harcra megkötött paktumot, kormányzásra is szóló egyezségekre változtatják át és ezzel a végleges fuzió alapjait megvesse. *Hir szerint a tárgyalások eredményes kimenetelének semmi akadályja sincs.* A két párt végrehajtott bizottsága kormányprogramot fog kidolgozni, amely a parasztpárt és a nemzeti párt alapelveiből fog kiindulni. *Bukarestben biztosra veszik, hogy az egységes ellenzék meg lesz bízva kormányalakítással.*“

A távirati irodának ebben a „biztos forrásból“ származó hírében két mondat van, amely minden szempontból figyelemreméltó és valósággal meglepetésszáma megy. Az egyik, hogy „... a meg-egyezésnek semmi akadályja sincsen“, a másik: „... az egyesült ellenzék kormányra kerülését bizonyosra veszik.“

Ez a két mondat annyira figyelemreméltó, mert eddig legalább is kétezerszer, ha nem többször, mondták el és azért megy meglepetésszámba, mert azt bizonyítja, hogy a politikai pártok abszolút képtelenek új attrakciókat kitermelni és következetes módon a régi trükkökkel dolgozni.

Természetesen a fuzió kísérlet megindításával együtt jár a fuzió antagonizmusa — a kormány elhárító tevékenysége — is. A jelenlegi kísérletekkel együtt járó elhárító mozdulatokról az alábbi bukaresti híradás számol be:

Kormánykörök fokozott tevékenységet fejtenek ki, hogy az ellenzéki blokkot megbontsák. Vaitojanu és Duca miniszterek azután, hogy a királynak tudomására jutott az ellenzék sikere, felségkihallgatáson kijelentették, hogy az ország szempontjából nem lenne célszerű annak a beismerése, hogy a kormány négyévi kormányzás után lejárt a magát. A kormány nem találja jónak azt, hogy az egységes blokk kormányra kerüljön, ellenben a nemzeti pártnak egyedül átengedné a bársonyszékeket. Állítólag a kormány emberei ilyen irányban lépéseket tettek a nemzetipárti vezetőknel. Az ellenzéki blokk egyik vezetője a következőket mondotta a „Cuvantul“ nak:

— A blokk egységes marad, bármilyen történjen is. Az a blokk, mely megbuktatja a liberális-

kat, együttesen öröklí a kormányt, vagy pedig a szövetség egyik tagja sem vállalja egyedül a kormányzás felelősségét.

A két bukaresti jelentés homlokegyenest ellenkezőnek látja a mostani fuzió kísérlet sorsát. A legvalószínűbb az, hogy úgy az ellenzék, mint a kormány akciója néhány hónapos változatos program után megint csak ellankad és az örök status quo ante fog majd elvergődni addig, míg a legközelebbi parlamenti szünet után újból elötrébe nem lép a fuzió.

— **Összeomlott a zentai vérvád.** Zentáról jelentik: Egy hónappal ezelőt, mint annak idején közöltük, Zentáról eltűnt Jovanovics Asekszandar, Jovanovics Jovan vasuti tőzsdés tizenegyes kifizia. Az ügy akkoriban erősen foglalkoztatta nemcsak a zentai lakosságot, hanem az egész Vajdaságot is, mert a kisfiu eltűnésével kapcsolatban egyesek alkalmasnak látták az időt arra, hogy a zentai zsidóság ellen a vérvád meséjét elhítsék. A hatóságoknak erőlyes fellépésükkel sikerült a rémmese terjedését megakadályozniok, a fiut azonban a legszorgosabb kutatás ellenére sem tudták megtalálni. A kétségbeesett szülők már már lemondtak arról, hogy fiukat megtalálhadják, amikor most Jovanovics Jovan egészen véletlenül Belgrádban ráakadt elveszett gyermekére. Pénteken Jovanovics Jovan Belgrádban tartózkodott, amikor a gyümölcs piacon haladva meglátta fiát, amint éppen egy uriaszony gyümölcskosarát vitte. Az apa rögtön kézenfogta és a gyermeket hazavitte.

* **Értesitem t. vevőime!** hogy kóser mézszárszékemet valamint szalámigyár lerakatomat át-helyeztem a Malom-utcai új városi épületbe, (a főposta mellett). További szíves pártfogást kér *Winkler Mór.*

* **Temesvári előfizetőinkhez!** Temesváron Bachus János az Uj Kelet kézbesítője (lakik II. Burkus-u. 19., napközben a Lloyd-kávészó elötti újságbódében), aki a kézbesítésre vonatkozó mindennemű észrevételt elintézi.

Váltsa meg

ujévi üdvözlését,
mert E ec Jiszrael földjét
váltja meg. Az Uj Kelet
köli a Keren Kajemet
javára megváltott ujévi
üdvözléseket.

Gajzágó Márton

Cluj, Str. Regina Maria No 24.

késes, ükösörős, müzerész, nickelőző telep.

זמר איממער
חלפים
אים לאנער

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes ordei: ör hámagi zsidó
ség napilapja
szerkeszté: Giszkalay János és dr. Marik Ernő
széles szerkesztő Dr. Marton Ernő
Előfizetési árak: Egy hónapra 85 lei, negyedévre
240 lei, félévre 460 lei, egész évre 850 lei.
Az Uj Kelet cikkeinek utányomását csak a forras-
megjelölésével engedjük meg.

A mai naptár

Magánügy, — mondták a pesti izr. iroda an-
kétjén tanácskozó urak és napirendre tértek az
iroda javaslata fölött. Az iroda ugyanis javaslatot
terjesztett az izraelita tanácsurak
elő, amelyben leszögezte, hogy a
magyarországi izraeliták továbbra
is és változatlanul magyaroknak
érzik magukat, ez azonban nem
lehet akadály annak, hogy a
palesztinai zsidó államépítés, il-
letve a zsidó kulturintézmények
támogatása ügyében a hagyó-
mányos zsidó áldozatkészség
Magyarországon is megnyilvánul-
jon és ennek következtében az iroda apellál a
magyarországi testvérek zsidó szívére. Zsidó szív?
— mondták az izraelita tanácsurak, — palesztinai
kulturintézmények? Nemzeti Alap, Keren-Hajjeszó?
Magánügy? És leszavazták, elvetették a javaslatot.
Tegyük mindjárt hozzá: igazuk volt. Mert bár-
mennyire is örülünk az Izraelita Iroda hivatalos ja-
vaslatának, bármennyire is az idők jelét, a zsidó
nemzeti eszme föltartozhatatlan előnyomulását és
hódító erejét látjuk abban, hogy ma már ez a
minden zsidó életlűktetés örök megfőjtója, ez az
asszimiláció méhéből halva elvetelt intézmény és
főrendiházi tagságokon záplálásig ülő kotló, az Izraelita
Iroda kényszerülve érezte magát arra, hogy a
palesztinai államépítés támogatása ügyében a
magyarországi zsidók szívére akarjon apellálni,
— mégis, mi azt mondjuk, hogy igaza volt a
tanácsülésnek, amikor egy kézlegyintéssel elintézte
az egész javaslatot. Magánügy! Semmi közünk
hozzá!

Öt évvel ezelőtt talán még nagy lelki fölhábo-
rodással fogadtuk volna ezt a cinikus kézlegyintést.
És talán tájtékozva mutattunk volna arra, hogy a
zsidó szolidaritás nem volt mindig ilyen hidegen
magánügy a pesti izraelitáknak, Sándor Páléknak
és egyéb Baracsoknak. Például, amikor a fehér
terror gyilkosságai idején egyedüli reménységük a
külföldi zsidóság hangos szótémelésében volt. Pé-
ldául, amikor külön deputációkat küldöttek az
amerikai zsidó testvérekhez, anyagi és erkölcsi
segítségért. Akkor nem volt olyan nagyon magán-
ügy a zsidó szolidaritás. Igen, öt esztendővel ezelőtt,
szégyenpirban égve és talán haragban tájtékozva
mondottuk volna el mindezt.

De ma már? Ugyan! Csak a kis hegyi pa-
takok tájtékoznak, amikor rohanó utjukban gátakra
akadnak. A széles, nagy folyó böles nyugalommal
siklik el a gáncscskodó akadályok fölött és még
csak hulláma se fodrozódik erősebben. Sőt. Mi ma-
gunk mondjuk, hogy igazuk volt a pesti tanács-
uraknak, amikor az iroda javaslatát elvetették. Ők
más szempontból tették ugyan, gonosz vakságukban
tették ugyan, de jól tették. Mert ezzel a javaslat-
tal nem is lehet mást tenni. Ez a felemásjavaslat,
amely egyezségről szolgál alázatossággal dörgölődzik
a numerusz klaususz magyar társadalmához, más-
részről mintegy bocsánatkérő gesztussal akarja el-
intézni a zsidó nép nagy egyetemes ügyét a palesztinai
államépítést: ez a javaslat, a mai magyar-
országi zsidóság tétova, akarni nem tudó lelkének
hü kifejezője és nem érdemes arra, hogy határozat
váljon belőle. Nem mondjuk: Az öt és tíz év
előtti magyar-zsidó viszonyokhoz mérten nagy, ör-
vendetes haladás. Hogy éppen az Izr. Iroda látta
elérkezettnek az időt. Hogy már ő is megérezte
valamennyire az új zsidó kor lehetőségét. De csak
olyan ez, mint amikor a kezén-lában béna ember-
nek egyik rejtett izma halkan remegni kezd. Az
első megremegés még nem gyógyulás, még nem
élet. De jó, öröms reménység a hamaros, a teljes

gyógyulásra. Ez
van az Iroda ja
a tanácsurak m
az izraelita kisé
Cinikusan, nagy
tapasztalat: ami
beteg életkedve
ezek az urak il-
maguk életét, a
mulásuk már na-
sítás: pozitív és
a magyarországi
teljes magada-
amelybe az egész
tettel várja.

— Véget
gresszus. Cse
ügyvédkongres-
el, amelyben k
változtatását és
sét. A kongres-
deni abból a c
szerkesszen. A k

— A tan-
tanító-tagjai
nap nyit meg
amelyen a reg-
nitók vettek r
fejezte ki amia
nem tettek lép-
zetének javítás

— Amerik
való kísérlete
A „Daily Tel
léghajót ért sz-
rikai tengerés-
szándéka, hogy
bizonytalan id-
repülő-állomást
hajót keresked-

— Jugoszl
tiltani. Szabadk
uj jugoszláv sajt
tottak át a gyak
smelyek gyakorla
Vannak azonban
is, amelyek megv
tottak át a közt-
ügyekben való el-
ott, ahol ügyész
kezeiből, ennek d
rendőrség foglal
kötésére nézve i
az új sajtótörvé-
első ízben sajtó-
badkán megjelen-
őség elkobozta
jelent „Hol vag
miatt. Az ügyés
a törvényszék el-
denciája miatt a
a lap további m
törvényszék az
lappeldány elk-
azonban a törvé-
nem változtat-
rendelkezését,
betiltani nem l
lehet lefoglalni.
határozata elvi

— Blaha
ról jelentik: Bl
ma ünnepelte
az alkalomból
színesztétileték
sége jelent meg
erdővel borított
Gömörvármegyé-
letett, egy va
vája alatt.

— Pázkas
vezetőt keres-
részesedéssel.
ayujtandók be.

— Blaha
ról jelentik: Bl
ma ünnepelte
az alkalomból
színesztétileték
sége jelent meg
erdővel borított
Gömörvármegyé-
letett, egy va
vája alatt.

— Pázkas
vezetőt keres-
részesedéssel.
ayujtandók be.

— Blaha
ról jelentik: Bl
ma ünnepelte
az alkalomból
színesztétileték
sége jelent meg
erdővel borított
Gömörvármegyé-
letett, egy va
vája alatt.

— Pázkas
vezetőt keres-
részesedéssel.
ayujtandók be.

Kristály kelmefestő, vegytisztító és gőzmosó-gyár Cluj
Szövőgyárak és kereskedők figyelmébe!
Festünk szintartóan bármilyen színre pamut, gyapju és mü-
selyem fonalat. Fonalféherítés. Kereskedőknek adjusztálva.
Nagybani festésnél árengedmény! 500
Telefon

gyógyulásra. Ez a jelentősége mindenesetre meg van az Iroda javaslatának. És nagy jelentősége van a tanácsurak merev, cinikus elutasításának is. Ezek az izraelita kísértetek mindenáron élni akarnak. Cinikusan, nagyon, mindenáron. De van egy orvosi tapasztalat: amikor a tüdőbaj a legvirulensebb, a beteg életkedve akkor a legnagyobb. Abból, hogy ezek az urak ilyen módon, ilyen cinikusan érzik a maguk életét, arra kell következtetnünk, hogy elmulásuk már nagyon közel van. Javaslat és elutasítás: pozitív és negatív bizonyosságok nekünk, hogy a magyarországi zsidóság is, immár hamarosan és teljes magacodásával ott lesz abban a táborban, amelybe az egész világ zsidósága testvéri szeretettel várja.

Véget ért a csernovitzi ügyvédkongresszus. Csernovitzból jelentik: A csernovitzi ügyvédkongresszus határozati javaslatot fogadott el, amelyben kéri az új bírósági törvény megváltoztatását és addig hatályon kívüli helyezését. A kongresszus egy bizottságot fog kiküldetni abból a célból, hogy új törvényjavaslatot szerkesszen. A kongresszus ülése tegnap véget ért.

A tanítókongresszus a parlament tanító-tagjai ellen. Kisenevből jelentik: Tegnap nyílt meg Kisenevben a tanítókongresszus, amelyen a regáti, beszarábiai és bukovinai tanítók vettek részt. A kongresszus tiltakozását fejezte ki amiatt, hogy a parlament tanítótagjai nem tették lépéseket a tanítótagok anyagi helyzetének javítása érdekében.

Amerikai beszűnteti a léghajókkal való kísérletezést. Washingtonból jelentik: A „Daily Telegraph“ szerint a Shenandoah léghajót ért szerencsétlenség folytán az amerikai tengerészetiügyi minisztériumnak az a szándéka, hogy a léghajókkal való kísérletezést bizonytalan időre megszünteti, a lakehursti repülő-állomást bezárja és a Los Angeles léghajót kereskedelmi célokra bérbeadja.

Jugoszláviában nem lehet lapot belföldi. Szabadkáról jelentik: A nemrég életbelépett új jugoszláv sajtótörvény intézkedései még nem jutottak át a gyakorlatba. Vannak olyan intézkedései, amelyek gyakorlatilag majdnem megvalósíthatatlanok. Vannak azonban a törvényben olyan intézkedések is, amelyek megvalósíthatók, azonban még nem jutottak át a köztudatba. Így a törvény a sajtóügylekben való eljárás, a sajtótermékek lefoglalását ott, ahol ügyesség van, kivészi a rendőrségek kezéből, ennek dacára több helyen még mindig a rendőrség foglal le sajtótermékeket és tesz az elközbásra nézve indítványt. A szabadkai törvényszék az új sajtótörvény életbeléptetése óta ma határozott első ízben sajtótermék lefoglalása ügyében. A Szabadkán megjelenő „Ucca“ című hetilapot a rendőrség elkobozta az egyik legutóbbi számában megjelent „Hol vagy István király?“ című cikke miatt. Az ügyesség azt az indítványt terjesztette a törvényszék elé, hogy a cikk államellenes tendenciája miatt az elkobozást hagyja jóvá s tiltsa be a lap további megjelenését. A szabadkai kerületi törvényszék az inkriminált közleményt tartalmazó lappeldány elkobozását jóváhagyta. Megállapította azonban a törvényszék, hogy az új sajtótörvény nem változtatta meg az alkotmánynak azt a rendelkezését, hogy időszakos lap megjelenését belföldi nem lehet, csupán egyes lapszámokat lehet lefoglalni. A szabadkai törvényszéknek ez a határozata elvi jelentőségű.

Az Uj Kelet egyetlen sora,
mely ujévi üdvözlét közli, Erec
Jiszárel földjének egy darabkáját
váltja vissza a zsidó nép számára.

Blaha Lujza hetvenöt éves. Budapestről jelentik: Blaha Lujza, a nagy magyar színésznő, ma ünnepelte hetvenötödik születésnapját. Ebből az alkalomból a Nemzeti Színház és a különböző színéztársulatok, továbbá Gömörvármegye küldött-kegye jelent meg lakásán, amelyet valóságos virág-erdővel borítottak el. Blaha Lujza tudvalevőleg Gömörvármegyében, a rimaszombati országúton született, egy vándorszínész trup szekerének ponyvája alatt.

Pázkasütő üzemünkben szakképzett művezetőt keresünk, fix fizetéssel, esetleg haszonrészesedéssel. Ajánlatok szeptember hó 2 ikáig nyújthatók be. Az aradi izr. hitközség előljárósága.

ENGROSS

legnagyobb szőrmeáruház az országban Clujon van.

A „Casa de Lipsca“ cluji lerakata valósággal szenzációs. A világ összes szőrmei pazar választékban vannak az áruházban kiállítva. A cég, melynek London, Páris, Wien, Leipzig, Krakau és New-Yorkban vannak fiókjai, a legszebb szőrme valóságos halmazait állította ki a

Cal. Reg. Ferdinand 5. sz. alatt (Szabó J. palota)

emeleti helyiségeiben és a napokban megnyíló áruház szenzációja lesz a cluji kereskedelmi életnek.

Negyvenezer spanyol szállt partra Marokkóban. Madridból jelentik: Marokkóban ma negyvenezer spanyol katona szállt partra, akiket azonnal a frontra dobtak. Abd el Krim jelentése szerint a rifkabilok eddig huszonnégy csatahajót süllyesztettek el.

Magyarországon csak magyar állampolgár lehet rabbi. Budapesti híradás nyomán néhány nappal ezelőtt a fenti címen arról adtunk hírt, hogy dr. Neumann József brassói főrabbit óbudai főrabbinak választották. A hír megjelenése után megállapítottuk, hogy a tudósítás tendenciózusan rosszindulatú forrásból származott és annak egyetlen szava sem felel meg a valóságnak. A nagy tudású és kiváló képességű Neumann dr. sohasem mondott le brassói állásáról, mert a brassói egyre izmosodó zsidó közélet minden megnyilvánulásával annyira össze van forrva, hogy amikor az óbudainál jóval nagyobb és tekintélyesebb hitközségektől kapott meghívást, akkor sem tudta rászárni magát arra, hogy megkezdett munkáját ott hagyja. A mi a hír végső konkluzióját illeti, hogy Neumann főrabbi perli fizetését az óbudai hitközségtől, azt a fent vázolt tények már önmagában megdöntik.

Ha az Uj Kelet utján kíván

boldog új esztendőt

akkor ezzel Erec Jiszárel földjét váltja meg, mert a közlés dija a Keren Kajemethé.

A Czur Salom iroda Arad, Bul. Reg. Maria 18. felhívja az összes „A“ jegyzőket, hogy a dunamonkenti 1 fontos részleteket és az összes „B“ jegyzőket, hogy a dunamonkenti 2 1/2 fontos részleteket kizárólag a Marmorosch Blank & Co. Bankház aradi fiókjánál vezetett Czur Salom folyószámra folyó hó 10-ig okvetlenül fizessék be.

Palesztinai levelek érkeztek. Gombos Sámuel ur Palesztinából visszaérkezett és a következő leveleket hozta: Stelescu Leopold, Farkas Heller Crasna, Löwy József (Grünfeld órszónál), Abrahám Géza, Grünwald Izidor. Átvehetők a kiadóhivatalban.

Házasság. Jakab Erzsike Kolczér és dr. Frankovits Jenő ügyvéd Bukarest jegyesek. (Mindenkülön értesítés helyett).

Belfűlt egy patak sekélyes vizébe. Serban George busteni gazdálkodó tizenöt éves fia Ilie, Busteniből egy bivalyszekéren búzát szállított át a szomezédos községbe. Mikor a község melletti Fehérpatak hídjára ért, a bivalyok, nem tudni mi okból, megvadtak és a hid korlátját kidöntve a vízbe rántotta a szekeret. A szekér tetején ülő Iliét a ráeső búzával telt zsákok a víz alá nyomták és mire a segítség megérkezett a szerencsétlen fiu megfulladt. Az ügyesség megindította az eljárást annak a megállapítására, hogy a szerencsétlenségért kit terhel a felelősség.

Nagyváradon hirdetéseket előfizetéseket felvesz és reklamációkat elintéző az Uj Kelet nagyváradi képviselője, Blum Zeigmond, Ezredévi emléktér 2. (Ernyőzlet.)

Román kereskedelmi muzeumot terveznek Szalonikiben. Bukarestből jelentik: Az ipar és kereskedelmi minisztérium egy Szalonikiben felállítandó, román ipar és kereskedelmi termékeket kiállító állandó jellegű muzeum felállítását vette tervbe. Szaloniki lakossága ugyanis, amelynek legnagyobb része kereskedő, meghaladja az 500 ezret és napról-napra mindinkább a Földközi-tenger kereskedelmének gócpontjává válik. A kormány a román kereskedelem és ipar Szaloniki felé való orientálódását akarja ezen állandó jellegű kiállítással fokozni. Az erre vonatkozó munkálatok tanulmányozásával dr. Micu Györgyöt, a szaloniki román kereskedelmi főiskola tanárát bizta meg. A kiállítást előreláthatólag rövid időn belül meg fogják nyitni.

Csepőgépekhez, motorokhoz, iparvállalatokhoz mentőszekrényeket, vagy tartalékait szállítja M. Rózsa Royal-drogéria. Cluj, Főter.

Ne hagyja magát külföldi riktó reklámtól megtevesztetni. Vegyen csak Beck-kávét bolygózóval, ez belföldi gyártmány és ép oly jó, mint a külföldi pótkávé.

* Purgó az ideális hashajtó.

3

Dr. COSMUTZA szanatóriuma

Cluj-Kolozsvár, Fellegvár.

Klimatikus gyógyhely légzőszervi betegek számára. Diétás szanatórium cukorbetegnek, vesébajosok, közvérvényesek részére. Vizgyógyintézet, elektromos kezelés. Naponta hétszer étkezés, állandó orvosi felügyelet. Napi ellátás 350 lej. Orthodox konyha.

Nagy

harisnyavásár

mélyen leszállított árral

Kötött harisnya minden színben	25
Flohs-harisnya minden színben	50
Muszlin harisnya divat színben	69
Cérna-muszlin minden színben	98
Selyemfátyol harisnyát minden színben	125

BLATT

FÖTÉR 12

Bivalykonyhában és kötöttárakban állandó választék! A legjobb harisnyák csak BLATT-nál kaphatók!

Uj Kelet telefon 00

KÖZGAZDASÁG

Még kell szervezni a munkakamarai választásokat Még nincsen törvény, de már folyik a választónévjegyzékek összeállítása

(Cluj-Kolozsvár, szeptember 9. Az Uj Kelet tudósítójától.) Most, hogy a mezőgazdasági kamarai választások lezajlottak és a közeli napokban megtörténik a kereskedelmi és iparkamarák reorganizálása is, egyre jobban előtérbe kerül a munkakamarák felállításának kérdése. Mint ismeretes, ennek a szervnek az lesz a rendeltetése, hogy maga köré csoportosítsa mindazokat a gazdasági rétegeket és egyéb dolgozó elemeket, amelyek nem a kereskedelmi és ipar, vagy mezőgazdasági kamarákhoz tartoznak. A munkakamarák éppen ezért nem lesznek kimondottan munkásszervezetek, mert azokban munkásokon kívül tisztviselők, orvosok, ügyvédek, mérnökök, újságírók, gyógyszerészek, iparosok, sőt még iparüzemi igazgatók is helyet foglalnak, ha nincsen cégjegyzői jogosultságuk és így nem tagjai valamely iparkamarának.

A munkakamarai törvény

Bár a munkakamaráknak határozottan szociális rendeltetésük van, az érdekeltek nem nagy bizalommal tekintenek működésük elé, ami érthető, mert különböző érdekközösségű csoportok lesznek bennük, amely csoportok érvényesülési útja a többiekétől esetleg eltérő irányt követel. Mindazonban a nagy tömegek érthető érdeklődéssel tekintenek a munkakamarák felállítására, mert azok jelentősége — figyelembe véve, hogy a gazdasági élet majdnem összes dolgozó rétegeit magába olvasztja — jóval meghaladja azokat a kereteket, amelyek között az eddigi különböző érdekközösségek terjedtek.

A munkakamarák felállításával kapcsolatosan egyébként kérdést intéztünk dr. Böszörményi Sándorhoz, az UGIR kolozsvári ügyvezető-igazgatójához, aki erről a kérdéssel a következőket mondotta munkatársunknak:

— A munkakamarákról szóló törvényt — mint ismeretes — a szenátus július első felében már le is tárgyalta. A képviselőházban azonban még nem tárgyalták le a törvényt,

† Galacban is kinevezték az iparkamarai tanács tagok felét. Galacból jelentik: A város kereskedői között nagy felháborodást keltett, hogy a kormány a kamarai választásoknál ugyanazokat az intézkedéseket alkalmazta, mint a kisebb városokban s a vezetőségek felét kinevezte. Ezt a galaci zsidók antiszemita intézkedésnek tekintik. Eleanu mérnök, zsidó liberális képviselő, a kereskedelmi tanács elnöke, lemondott állásáról.

† A spekulációs törvény felfüggesztését kéri. Bukarestből jelentik: Mihail Manoilescu, volt iparügyi igazgató, a spekulációs törvény hatályon kívül helyezését kéri, mert szerinte a törvény nem jó egyébre, mint arra, hogy lehetőséget adjon a politikai organumoknak a kereskedelem feletti presszióra és arra, hogy a tisztviselők illetéktelen utakon meggazdagodjanak.

† Az erdélyi ipar kiállítása a kisenevi mintavásáron. A kolozsvári iparügyi felügyelőség kimutatása szerint az iparfelügyelőség kötelekéből mintegy 30 erdélyi iparüzem állította ki termékeit a kisenevi mintavásáron. A kiállított ipari termékek közül legnagyobb számban a cipő, butor és celluloid áruk vannak képviselve.

† Uj állatorvosi díjszabás. Bukarestből jelentik: A zootechnikai vezérigazgatóság és az állategészségügyi főinspektorátus a varuton szállított állatok és állattermékek orvosi vizsgálati díját a következőkben állapította meg: Nagy állatok után darabonként 30 lej, kis állatok után pedig darabonként 5 lej. Ló vagy levágott szárnyasokért darabonként 50 banit, marhahúsért, negyedmarhánként 750 lej, disznóhúsért, féldisznónként 250 lej, kecske és juhahúsért egyenként 5 lej, bárány, gidó és malachúsért darabonként 50 banit, lóhúsért negyedlovonként 750 lej. A sonka, szalámi és egyéb husnemek kg.-jáért 50 banit fizetendő.

részint a felhalmozódott sok munka miatt, részint pedig azért, mert az előkészítő bizottságok bizonyos módosítást tartottak szükségesnek, amit a nyár folyamán már el is készítettek, úgy, hogy előreláthatólag az őszi ülésszakon ezt a törvényt fogják elsőnek letárgyalni. Hogy a kormány sürgősen fel akarja állítani a kamarákat, az kétségtelen. Erre vall az is, hogy minden egyes munkaügyi inspektorátus, amelyek kerületében tudvalevőleg fel lesznek állítva a kamarák, már hozzáfogtak a választónévjegyzékek összeállításához, hogy a törvény megjelenésekor nyomban kifüggeszthetők legyenek. A választásokat előreláthatólag november első felében fogják megejteni.

A munkakamarák jelentősége

— A munkakamaráknak — folytatta dr. Böszörményi — nagyon súlyos jelentőségük lesz, egyrészt azért, mert olyan tömegeket von maga köré, amelyekkel meg lehet kísérelni a gazdasági haladás előbbvitelét, a normális és konszolidált viszonyok megteremtését, másrészt pedig a törvény olyan hatáskörrel ruházta fel ezt a félig hatósági szervet, amely alkalmas lehet arra, hogy a háboru utáni állapotok és gazdasági krízisek által felszínre vetődött kérdéseket a jelenlegi korszaknak megfelelően megoldják.

— Éppen ezért szükségesnek tartom, hogy úgy a sajtó, mint az összes gazdasági rétegek vezetői fokozott érdeklődéssel tekintsenek a kérdésre, főleg azért, hogy a törvénytervezet jelenlegi hibáit úgy a törvényhozó testület, mint a közvélemény előtt még a parlamenti tárgyalás előtt ismertessék, hogy esetleges beavatkozással a hibák kiküszöbölhetők legyenek, másodszor pedig azért, hogy a különböző érdekközösségek saját rétegeiket már előre megszervezzék arra, hogy a megalakuló munkakamarák élére olyan embereket helyezzenek, akiket arra legmegfelelőbbnek tartanak.

(Folytatjuk.)

Nagy állatokért darabonként 1 lej, sós vagy szárazbél kilójáért 25 banit, hordós halért minden 50 kiló után 15 lej, toll kilójáért 25 banit vizsgálati díjat kell fizetni. A gyapju kilójáért 50 banit, szarvakért, csontokért, szőrökért és más hasonló állati termékek után vagononként 300 lej állatorvosi díj számítható fel.

† Szlovénzkóban megkönnyítik a fakivitel. Prágából jelentik: Az utóbbi időben erősen javultak a fakivitel lehetőségei Szlovénzkóban és a faipar körében általánosságban a külföldi üzlet megélénkülésére számítanak. Illetékesek ezért lépéseket tettek, hogy eltávolítsák azokat a nehézségeket is, amelyek eddig a fakivitel útjában állottak. Egyebek között kéri a bányafa kiviteli illetékének eltörlését. Ebben a kérdésben a faipar üzemei és a legfontosabb fogyasztók, a szénzakszervezetek között már megegyezés jött létre és a szakszervezetek kijelentették, hogy nem fogják megakadályozni a bányafa kivitelét.

† Esnek a jugoszláviai ingatlan-árak. Belgrádból jelentik: Amikor az új jugoszláv lakástörvény életbelépett, mindenki azt várta, hogy nagy lakáskereslet áll be s ennek következtében a házak árai jelentékenyen emelkedni fognak. A gyakorlatból azonban az derül ki, hogy csupán az egyszoba-konyhás kislakások iránt mutatkozik nagyobb érdeklődés, míg azokat a házakat, amelyekben több lakás van, nem lehet eladni. A dinár stabilizálódása és a pénzhiány is erősen érezteti hatását, miáltal az ingatlanárakban igen nagymérvű esés állt be. Az áresés főleg a városi házaknál mutatkozik jelentékenyen; olyan házat, melyért pár hónappal ezelőtt két milliót fizettek, ma nem egész egy millióért kínálnak és még így sem igen akad vevő az ingatlanra.

† A községi üzletekre is vonatkozik a vasárnapi munkaszünet. A kolozsvári kereskedelmi kamarához az utóbbi időben több panasz érkezett arról, hogy sok helyen, így különösen Szilágymegyében a falusi kereskedők nem respektálják a vasárnapi munkaszünetről szóló rendelkezéseket. A kamara ezért felhívja a kereskedők figyelmét arra, hogy a vasárnapi munkaszünetről szóló törvény rendelkezései teljes egészében a falusi üzletekre is vonatkoznak, és így ezek az üzletek sem tarthatók nyitva vasárnap. A községi üzletek csupán a hétköznapi zárórak alól vannak mentesítve. Tekintettel arra, hogy a munkaszüneti törvény megszegése súlyos büntetéseket von maga után, a kamara a vasárnapi munkaszünet pontos betartására hívja fel a kereskedőket.

nősen Szilágymegyében a falusi kereskedők nem respektálják a vasárnapi munkaszünetről szóló rendelkezéseket. A kamara ezért felhívja a kereskedők figyelmét arra, hogy a vasárnapi munkaszünetről szóló törvény rendelkezései teljes egészében a falusi üzletekre is vonatkoznak, és így ezek az üzletek sem tarthatók nyitva vasárnap. A községi üzletek csupán a hétköznapi zárórak alól vannak mentesítve. Tekintettel arra, hogy a munkaszüneti törvény megszegése súlyos büntetéseket von maga után, a kamara a vasárnapi munkaszünet pontos betartására hívja fel a kereskedőket.

† Eltörölték a régi típusú textil-ipari gépek behozatali vámkedvezményét. Bukarestből jelentik: Az ipar- és kereskedelemügyi minisztérium egyik legújabb rendelkezésével, a régi típusú textil-ipari gépek behozatali vámkedvezményét eltörölte. Ezen intézkedését azért látta szükségesnek, mert az utóbbi időben a különböző textiliparvállalatok, nagy mennyiségű ilyen gépet importáltak és a miniszter ezt a fejlődő belföldi textil-iparra hátrányosnak tartja.

TŐZSDE

Szeptember 9-én

A lej: Záril. hben 260 00, Párisban 1050, Budapestben 352, Bécsben —

Kolozsvár. Az ünnep után a forgalomban erőteljes szilárdulás állott be. A forgalom élénk. A következő árfolyamokat jegyezték:

Bécs 28 60—28 75, Prága 6 02—6 05, Budapest 345—348, Páris 9 60—9 65, Zürich 39 30—39 40, Newyork 202 00—203 00, London 990—995, Milánó 8 60—8 70.

Zürich. Záril. : Berlin 123 20, Amszterdam 208 50, Newyork 517 00, London 2510 00, Páris 2435 00, Milánó 2065 00, Prága 1530 00, Budapest 73 60, Belgrád 922 00, Bukarest 260 00—260 00, Varsó 92 12, Bécs 73 05.

Bukarest. Devizák: Páris 9 60, Berlin —, London 987, Newyork 203 75, Milánó 8 25, Zürich 39 30, Bécs 23 75, Prága 6 02, Budapest —

Ha elvörösztél kiválóan fa-, vas- vagy réz-

butort, zongorát

akár venni, ne sajnálja az utat Marosvásárhelyre és tekintse SZÉKELY és RÉTI

ÁRDÉLYRESZI BUTORGYÁR RÉSZV. TÁRS. butortermei, asztalosok furniáruházaikat legelőszobában itt szerezhetik be

Zsák
Ponyva

Mindennemű célokra legalényesebben beszer ezhető

Albala Izsó

Timisoara

Piata Traian No 10

Farmodont fogkrém lerakata

Farmacon nagydrogueria

Timisoara

1748 4

SPORT

Orth nem futballozhat többé

Az MTK—Amatőr mérkőzésen végzetes sérülést szenvedett térdén. Amatőr—MTK 2:2. A Hakoah szenzációs győzelme a Slavia fölött

(Bécs, szeptember 9. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az osztrák főváros sportközönségét egy súlyos baleset tartja izgalomban, amely a bécsi Amatőr—MTK meccsen érte a magyar csapat egyik játékosát. Az egyik osztrák háttvéd, aki a bécsi futballegylet legkíméletlenebb játékosaként ismeretes, olyan súlyosan támadta meg játék közben a magyar futballistát, hogy annak lábára teljesen kifordult helyéről és azonnali klinikai beavatkozásra volt szükség.

A balesetről részletes tudósításunk a következő:

Az Amatőr—MTK-meccs második félidejének 35. percében az MTK Orth nevű játékosa hir-

telen Tandl hogy Orth engedett Orthot, hogy dott. A fajd Abban a pitént, Opata lerre rohar rint, Molnár patok vezet és, hogy a MTK csapat ezalatt a me hogy eszmél tudták viss ták a klinik lenitette a f visszailesteték az MTK az operációs a tanársegéd és kijelentet ballozhat. A tédificamodá kizártnak, h ezt azonban lehet megáll kost holnap

A bécsi ülésben fogla kívüli játékr a bécsi futba örökre kizá Orthon kivi játékos viseli

Hakoah—Amatőr-mérk és cseh bajn A bécsi zsidó teljesítményét hatalmas góla félelmetes riv része volt a amely a gólo

Itt említjt Hakoah bajn megirtuk — vel végződött. balszerencse k meg a Vienná azonban Höss a Hakoahnak vára megítelt Geschveidl, F góljait, míg e mét kapu mel

A Samsor régiben meger ségnek a szab tézkedéséről, s sont kizárta a annak ellené II. osztály 1. ból győzteské vetség most tézkedés köve alatt elhatáro első osztályba

Deutsch mindössze 40 mérkőzés alk Deutsch Sim sérülést szenved csonthártyagy kezelte három nem állott be jött, ahol Rö alá, amely me repedése van gipszbe tették utján van, ug hagyhatja ágy

Autóvez okleveles gé hely és veze tési feltételle

„E”

auto garage

Str. Lor

APRÓHIRDETÉSEK
 Helyes közlésnek egy sor 5-öt, vastagabb betűtve 6 lej. Leg-
 kisebb apróírdetés 30 lej, álláskeresőknek 30% kedvezmény.
 Apróírdetéseket díjra előző fizetendő.

**Gyakorlott
 réz v. bronzművesek
 felvételnek**
 a „LUMINA“ Csillárgyár
 Rt.-nál Timisoara, IV.
 Strada Gl. Joffre (Török-u.) No 9.

„Stenografia“
 gyo's- és gépiró szak-
 iskola megnyitók szept
 15-én. Előadások minden
 nyelven. Gyorsírás, gép-
 írás, kettős könyvvitel.
 Beiratkozás: Hunyadi tér
 10. II. e. 12. 9835

Kiadó tutorozott szoba
 teljes ellátással 1-2 izrae-
 li a fiatal ember részére.
 Ugyanott 2-3 fiatal ember
 jó házi kosztot kaphat.
 Cím a kiadótan 9333

**Gyümölcskereskedők
 figyelmébe.** Szőlőt és
 egyéb gyümölcsöt napi
 áron szállít Vass Károly
 szőlőbirtokos, — Oradea-
 Mare, Körös I. d. 308. Te-
 lefon 373. 9812

HUNWALD
 Cluj, Str. Vlașuța (völ)
 Boljai-u.) 3. Telefon 147

Üvegcsiszoló és tükör-
 gyár. Táblavég raktár
 és üvegezési vállalat.
 Hibás tükörök újrafon-
 osorozása 1007

4 drb. templomi dísz
 függő, nyolckaru tömör
 rézgyertyatartó eladó a
 tenkei izr. hitközségnél.
 Értekezni Adler Samu hit-
 elnöknél, Tiuca. 9824

Eladó és bérbeadó tem-
 plomi ülések a kolozsvári
 ort. negytemplomban, a
 Poale Cedek és Sasz
 Cheva imaházban. Érte-
 kezni a déli árkában Fei-
 nernél, Hosszu-utca 80.

Nyomdák!
 Prima bécsi hen-
 geranyag és
 pótványag, kilója
 160 lej.
 Kapható a „Frater-
 nitás“ nyomdában,
 Cluj, Str. Baron L.
 Pop No 10.

Eladó öt szoba, két kony-
 ha, verandából álló ház
 mellékhelyiségekkel. Vétel
 esetén átvehető 3 szoba,
 konyha, veranda, pinca,
 ismét. Strada Piet oasa 15
 szám 9826

Egy vagy két szoba-
 konyhás lakást keresek.
 Sclăntier Mărtan, Árpád-
 utca 11

Egy V. osztályu tarbutista
 perfékt héber és jó tanuló
 lakás ellenében alsóbb
 osztályu gyerek korrepe-
 tálását vállalja. Érdeklődni
 Klein Eliájahu tanár útnál.

Mit olvassunk?

Giszkalay: Jönni fog még ..	120
Mendele moicher sf.: Sánta Fiske	80
Ujvári Péter: Tulsó parton.....	70
BEN AMI: UjPalestina (Képekkel)	100
„ „ Európatól Ázsiáig (Henri Barbusse elő- szavával) (Képekkel)	80
Neményi: Isten keze	70
Herzl: Zsidó állam	55
P. Benoit: Atlantis	176
Gárdonyi: Tizenkét novella.....	154
Mereskovszkij: Nagy Péter I-II. ..	196
Spunda: A halottbűvölő	176
Maeterlinck: Szegények kincse ..	143
Ferrero: Világhódító Róma.....	143
Strindberg: Vallomások	264
Brody: Rembrandt	150
Rouquette: A nagy fehér csönd..	90
Isiu Gronich: Dr. Simon Ahron (Eines Judenroman in Rumänien)	40
Szabó: Légyvárak urai	40
Moly Tamás: Karneval	80
Gogoly: Tanyai esték	154
Csehov: A fekete barát	132
Cuwood: A farkasember	77
Rider Haggard: Ő	154

Kaphatók az
Uj Kelet könyvosztályában,
 utánvétellel vagy a pénz előzetes bekü-
 dése mellett

SZÍNHÁZ - MŰVÉSZET

A színházi iroda közleményel

Dolly. A Dolly szombat esti premierjére már csak alig néhány földszinti és erkélyjegy kapható. Évek óta rem tanult a közönség semmiféle színházi esemény iránt olyan érdeklődést, mint a minő most ezt a kedves, világszerte híres operett-újdonnát megelőzi. A színpadon teljes zenekarral folynak a kora reggeli óráktól késő délutánig a póták s a műhelyekben is szorgos munka folyik, mert külsőségeken is meglepetéssel akar szolgálni a színház. Rendkívül mulatságos mese, finom zene, tetszetős és változatos táncok biztosítják a Dolly kivételes sikerét mindenütt. Az előadást Török Emil fogja dirigálni és Iszós rendezi. Egyelőre a szombati, vasárnap, hétfői és keddi előadásokra értesítjük a pótztár a jegyeket, de szombaton már a további előadások jegyei is kaphatók.

A nagyságos asszonyt már láttam valahol. Csütörtökön este lesz a premierje Fodor László ötletes és mulatságos új vígjátékának.

Grozavescu jön! Nagy eseménye következik az évadnak: a jelentős egyik legűnemeny sebb hangu tenoristáj, akit a bécsi lapok Caruso méltó utódjának neveznek, Grozavescu néhány esti vendég-szer plésre Kolozsvárra jön Fantasztikus áldozatok árán sikerült a világz rte ünnepezt művészt a vendégszereplésre megnyerni. Az első négy előadást egyegyedmillió lit kap. Holnap közöli fogjuk a vendégszereplés napjait, a darabokat, a helyek árait, valamint azt az időt, mikor a pénztár a jegyeket árusítani kezdi.

Magyar Színház heti műsora

Csütörtök: A nagyságos asszonyt már láttam valahol (Udonság, először, premiárbéret 2 sz., sorozat-szám 13)
 Péntek: A nagyságos asszonyt már láttam valahol (Napitűz 8 sz. B, sorozat 14)
 Szombat d. u. fél 4-kor: Kaméliás hölgy (Poot Lili fellépésével, első helyárakkal, sorozat 15)
 Szombat est. fél 9-kor: Dolly (Operettújdonnag, elő-ször, premiárbéret 3 sz., sorozat 16)
 Vasárnap d. u. fél 3-kor: Árvaoska (Lengyel Irén fellépésével, első helyárakkal, sorozat 17)
 Vasárnap d. u. 6-kor: Döbblő (Poot Lili fellépéével, szállított helyárakkal, sorozat 18)
 Vasárnap este 9-kor: Dolly (Operett, 2-odszor, bér-letszűnet, so.ozat 19)
 Hétfő: Dolly (3-adszor, napibéret 9 sz. A, sorozat 20)
 Kedd: Dolly (Napibéret 10 sz. B, sorozat 21)

Heti műsor a Szinkör-mozgóban

Csak délutáni előadások, 3 és 5 órai kezdettel.
 Csütörtökön és pénteken, szeptember hó 10 és 11 én: Nagy történelmi film. Premier. *Napoleon szerelme.* 2 felvonás. (Wallewica Maria grófnő) Hella Mojaval. Előtte: ame ikai vígjátékkal.
 Vasárnap délelőtt a nagy gyermekelőadás a legszemlésebb, legnevetettebb vígjátékok, burleszkek!

Mozgók műsora.

Urania-mozgó. Kedd, szerda, csütörtök, szeptember 9, 10 és 11. *Veszélyes nyomokon.* Szenzációs detektívdráma 8 felv. Főszerepben Harry Piel.
Apollo-mozgó. Szerda, csütörtök, sz ptamba 9 és 10 *Sherlock Holmes.* Vigjáték 5 felvonásban Főszerepben Melec.
Select-mozgó. Kedd, szerda és csütörtök, szeptember 9, 10 és 11. *Rabszolgahíralynő.* Monumentális történelmi és szerelmi dráma 8 felvonásban, Rider Hoggars angol író regénye után „The Moon of Israel“ címmel. Főszerepben Maria Corda és Beregi Oszkár.
Figyelmeztetés. Az előadások az összes mozgószínházakban d. u. 3 órkor kezdődnek.

Használjunk kizárólag
 כשר כשר
PLANTOL
 legjobb nővényszirt, mert ez
 tisztá, egészséges és klados!
 Főtisztelendő Fuchs Benjámín nagyváradi
 főrabbi felügyelete alatt készült, szigorosan
 ortodox rituális előírás szerint.
 Képviselet: **HARTIG & HIENZ Cluj**
 Str. Julia Maciu 8. Telefon 1-18.

Hölgyeim! A legújabb bársony és fi c
 katalpok, előrehaladt idény
 miatt, rendkívül leszállított árban kaphatók az
 "IDEAL"
 kalapszalon, Cluj, Reg. Ferdinand 8. (Gólya-
 áruházal szemben).
 Átalakít és formál 48 óra alatt.

**Az őszi és téli divat szenzációs szép
 anyagai — Londonból eredeti angol
 kabát- és kosztüm kelmék, Párisból
 utcai ruhákra alkalmas bordourös és sima
 „Kasha“ és „Thy-Baia“ anyagok natur
 és az összes divat pastel színekben,
 gyapju trikók kabá okra és jimperekre,
 estélyi ruhákra velour, chiffon, lamé,
 arany és színes selyem csipke volánok,
 selyem mouse in brochsek
 izléses választékban
megérkeztek!
 Butorszövetekben, paplanbrocatokban
 nagy választék.
Grünwald és Steiner
 női divatkülönlegességek áruháza,
 Cluj, Piața Unirii No 12. Telefon 961.**

Aranyér
 „Cinsof“ Goedecke
 aranyér ellen több mint 25 éve a legjobban el-
 ismer szer. Egyszeru alkalmazás biztos siker—
 Mindenfajdalmat azonnal megszüntet és meg-
 gyógyítja a gyuladt, sebes és vérző helyeket—
 Ártalmatlan alkalmas a terheltől mentes. Reggel és
 este egy kupocskan lesz a végbélbe bevezelve.
 Minden patikában és drogeriában kapható—
 RAKTÁR **F.H. MEES** BUKÁREST
 CALEA-GRIVITEI 61

d'orsay
 parfumeur
 17 rue de la Paix
 Paris

Szerkesztőség kiad
 hivatal és nyomda
 Cluj-Kolozsvár, St. Baro
 L. Pop. (Brassai-utca)
 Telefon: Szerkesztősé
 és kiadóhivatal — 9
 Sz. N. Sz. — — 5
 Iratokat kizárólag
 szerkesztőséghez cím
 zandók. Kéziratokat ne
 adunk vissza.
 1925 szeptember 11
Felmentette
 A lovacska több
 pompás nyári napsüt
 gig a máramrosszig
 még nem tudta szeg
 belőle és több mint e
 mig kimondják fejére
 A Sámson zsidó spor
 ünnepéégének egyik
 forgó pony lovacska
 gyobb látogatottsága
 jegyek ellenében kiso
 szolgaleány, akinek
 lotat, hogy a sorsjegy
 paradésra puccolta ki
 cicomázta a lovacska
 gény jó hazafi volt, n
 a katonaságnál, vigya
 színek se hiányozzana
 laggal fonta be a ló s
 Így sétált az augu
 mázott ártatlan kis ló
 eleven reklámképen. E
 ő vezette kantaránál
 lovacska. Köröskörül
 voltak a padok, roma
 vegyesen szorongtak é
 kat nézték, hol a kics
 tak semmi rosszra és
 volt ez a vasárnap
 milyen más szigeti ny
 egyetértésben élnek eg
 nemzsidók.
 Történt aztán, hog
 nőnek megremegett a
 Cantanariu rendőrfőnö
 ság kellős közepéről he
 szigetre és a kisebbség
 annyit tudott, amenny
 vasott róla, hogy a m
 delmes konspirások, a
 tekintélyének épségére
 Máramarosszigetre, hog
 lisek között. Azután s
 az ő nagy energiája p
 a magyarok, sem a zsi
 a lojalitás ellen. Még
 mindig ott motoszkált
 elhitte, hogy ez az áll
 csak ő nem látja aztán
 A sporttérren aztán
 Megtalálta amit keres
 bert egy éven kereszt
 tőséghez megmérgezet
 miatt. Cantanariu ren
 homlokára és rájött az
 a román állam tekinte
 zetiszinü szalagot hor
 kában.
 A főnök ur még
 Sámson sportklub né
 még nem akadt egész
 len állami funkcionári
 sem, aki ne bosszanko
 furcsa vádjain. Tisztán
 Sámson vezetősége ne
 rányi hibát sem, látta
 legény sem vétett,
 s tudja mindenki, hog
 lott ebben a percben
 mert ő volt az, aki m
 őrfőnök szeméit. Akko
 senki sem, aki ne áll
 son sportklub mellé é
 váltig, hogy Cantunar
 sem jutott eszébe meg
 Másnap már volta
 ez a rendőrfőnök mé
 meglétt ember, tekinte
 lami baj csak kell leg
 tosan és törvénytörte
 szigeten, ami ilyen all